

Asia: VN/23860/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (jälkikäteistarkistus, asiakasmaksumuutokset)

Lausunnonantajan lausunto

1. Jälkikäteistarkistusta koskevat ehdotukset / Förslag till justering i efterhand

Jälkikäteistarkistus on itsessään ongelmallinen ja liian hidas rahoitusmuoto. Kahden vuoden viive vaikeuttaa merkittävästi toiminnan johtamista ja kehittämistä. Pitkällä viiveellä toteutuva rahoitus voi johtaa hätäisiin vaikutusarviointeihin. Erikoissairaanhoidon hoitojonot ovat edelleen pitkät ja niiden saattaminen lain vaatimalle tasolle vaarantuu rahoituksen tason jatkuvasti heikentyessä.

Hyvinvointialueille tulee antaa mahdollisuus huolehtia alijäämän kattamisveloitteesta asetetussa aikataulussa, sillä nykyinen tiukka aikataulu yhdistettynä kahden vuoden viiveellä toteutuvaan jälkikäteisrahoitukseen on huono yhtälö. Aikataulu ja muutoksen vaikutukset tulisi arvioida realistisesti ennen lainsäädännön muuttamista. Rahoituslaissa oleva kustannustason leikkurin vaikutukset tulee huomioida arvioissa. Myös yliopistollisuuden rahoitus tulee turvata, kun uusia rahoitusmekanismeja tuodaan rahoitusmalliin.

Esitetty jälkikäteistarkistuksen omavastuuosuus, joka portaittain vähentäisi rahoituksen osuutta toteutuneiden kustannusten perusteella, ei ole realistinen alueiden rahoituksen alijäämä huomioiden. Ehdotettu lakimuutos vaikeuttaa alueiden talouden tasapainottamista ja heikentää rahoituksen ennustettavuutta. Omavastuun lisäys voi toimia kannustimena, jos alueiden tulokset parantuvat. Kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman arviot kuitenkin osoittavat, että alueiden kustannuskehitys kasvaa nopeammin kuin valtion rahoitus. Tämä saattaa heikentää alueiden kykyä täyttää alijäämänkattamisveloitteet.

Yhteenvetona, hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmässä tarvitaan lisää ennustettavuutta ja realistisia muutoksia, jotka tukevat alueiden taloudellista vakautta ja mahdollistavat tehokkaan johtamisen. Nykyisellään jälkikäteisrahoituksen viive ja omavastuuosuus tuovat mukanaan merkittäviä haasteita, ja ehdotettuja muutoksia tulisi arvioida tarkasti ennen niiden käyttöönottoa.

HUSin kanta on, että jälkikäteisrahoituksen leikkausta ei tulisi toteuttaa erillisenä muutoksena muusta rahoitusjärjestelmästä. Rahoitusjärjestelmän toimivuutta tulisi arvioida kokonaisuutena ennen muutosten toteuttamista.

2. Asiakasmaksumuutosten huomioon ottaminen rahoituksessa / Beaktande av ändringar i klientavgifterna i finansieringen

Asiakasmaksumuutosten ei tulisi vaikuttaa hyvinvointialueiden yleiskatteiseen rahoitukseen ennakoidusti. Asiakasmaksuihin liittyy huomattavia riskejä. HUS toistaa syksyllä 2023 antamansa lausunnon asiakasmaksumuutoksista (VN/24836/2023). Asiakasmaksuista saataviin lisätuottoihin kohdistuu riski sosiaaliturvan samanaikaisten heikennysten vuoksi.

Asiakasmaksuista aiheutuu luottotappioita HUSille vuosittain 5 milj. euroa, joka on 6 prosenttia asiakasmaksujen vuosittaisesta kokonaiskertymästä. Maksumuistutuksia lähetetään noin joka kymmenennestä asiakasmaksulaskusta ja näistä yli puolet siirtyy perintätoimistoon perittäviksi. Valtaosa HUSin perinnässä olevista asiakasmaksusaatavista on ns. jälkiperinnässä (ts. asiakkaat on todettu varattomiksi). Asiakasmaksujen keräämiseen ja perintään liittyvien hallinnollisten kustannusten ennakoidaan kasvavan, mikä tulee pienentämään asiakasmaksujen korotuksesta saatavaa maksukertymää.

Erikoissairaanhoidon asiakasmaksujen tasokorotusten perusteella on odotettavaa, että maksukaton ylittymisten määrä kasvaa aikaisempiin vuosiin nähden ja entistä enemmän asiakasmaksutuottoja jää saamatta täyttyneen maksukaton vuoksi. Sama tilanne koskee erikoissairaanhoidon lisäksi perusterveydenhuollon asiakasmaksuja ja niiden perintää eli maksukatto ylittyy myös hyvinvointialueiden palvelujen osalta aiemmin ja siten vähentää tulokertymää.

HUS toistaa myös aiemman näkemyksensä, jonka mukaan asiakasmaksujen korotuksista saatavaa laskennallista tuottojen lisäystä ei tule vähentää sellaisenaan hyvinvointialueiden rahoituksesta.

3. Pelastustoimen riskikertoimen tietopohjan tarkentaminen / Precisering av dataunderlaget för riskkoefficienten för räddningsväsendet

ei lausuttavaa

Finnilä Jari
HUS-Yhtymä